

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาสภาพแวดล้อม และการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค ของอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อม ของเทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ทางด้านกายภาพและทางด้านสังคม ช่วงการเตรียมงาน (ก่อนการจัดงาน) ระหว่างการจัดงาน และภายหลังการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค วิเคราะห์ด้วยวิธีการบรรยายตามสภาพที่แท้จริงที่ได้จากภาพถ่ายและแบบสำรวจ
2. การวิเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็นของคณะผู้จัดงาน กลุ่มผู้ให้บริการ คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง นำมาบรรยายวิเคราะห์เนื้อหา ตีความจากคำตอบในแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ได้ทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพครั้งยิ่งใหญ่ในช่วงระหว่างออกพรรษาของแต่ละปี ซึ่งในระหว่างนี้เป็นเทศกาลออกพรรษาที่ไม่ธรรมดา เนื่องจากมีปรากฏการณ์อัศจรรย์หาดูที่ไหนไม่ได้ นั่นคือ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ บั้งไฟพญานาค ซึ่งเป็นลูกไฟสีแดงอมชมพูพุ่งขึ้นจากกลางลำน้ำโขง ในคืน วันเพ็ญเดือน 11 ของทุกปี ในการณ์นี้ได้มีนักท่องเที่ยวจากทุกสารทิศเดินทางเข้ามาเฝ้าชมปรากฏการณ์ดังกล่าว อย่างหนาแน่น

ผู้วิจัยจึงขอเสนอผลการศึกษา สภาพแวดล้อมและการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาคของเทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนการจัดงาน(เตรียมงาน) ระหว่างการจัดงาน และภายหลังการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมระยะก่อนการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

1.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

อำเภอโพธิ์ชัยเป็นอำเภอที่มีพื้นที่มากที่สุดและใหญ่ที่สุดในจังหวัดหนองคาย มี 11 ตำบล ได้แก่ จุมพล วัฒนาวง กุดบง ชุมช้าง ทุ่งหลวง เหล่าต่างคำ นานั้ง เข็ม บ้านโพธิ์ บ้านผือ และสร้างนางขาว

ประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงไม่แปลกที่จะมีวัดต่างๆ รายล้อมทั้งตัวอำเภอ ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่นที่อยู่มานานหลายช่วงอายุ จึงจะยังคงเห็นความเป็นพื้นเมืองของอาคารบ้านเรือนในบางซอย อย่างเช่น ซอยท่าเรือ (ตรงข้ามกับ ที่ว่าการอำเภอโพธิ์ชัยในปัจจุบัน) ที่เมื่อ 30 - 50 ปีที่แล้วเป็นซอยที่ถือได้ว่า ซอยเศรษฐกิจ เพราะเป็นท่าเรือขนส่งสินค้าระหว่างไทย ลาว จึงเป็นที่มาของซอยท่าเรือในปัจจุบัน



ภาพที่ 6 แสดงบริเวณถนนในตัวเมืองโพธิ์ชัย (1 ค.ศ.48)

แผนที่ตำบลชุมพล
อำเภอโพธารมย์

ทางหลวง หมายเลข 2757
(โพธารมย์-ไร่หลัก)

เครือข่าย



รถสองล้อ

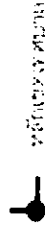
โรงเรียน



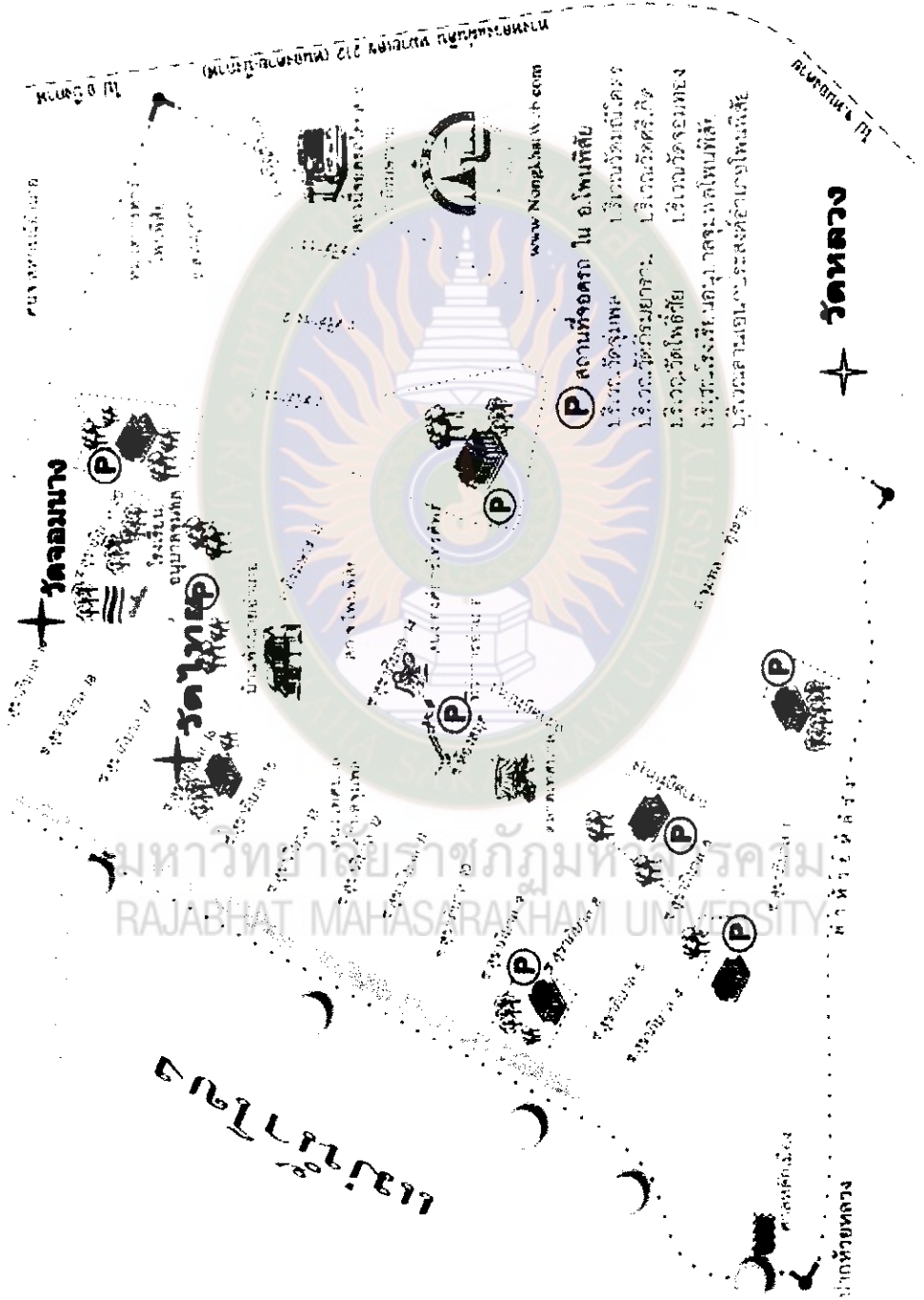
วัด

สถานศึกษา

วัดราษฎร์ศรัทธา



วัดโพธารมย์



ภาพที่ 7 แผนที่เทศบาลตำบลชุมพล อำเภอโพธารมย์ จังหวัดหนองคาย ที่มา : <http://www.nongkhaiweb.com>

สภาพที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน สำหรับในเขตเทศบาลตำบลชุมพล เป็นตำบลใหญ่ มีประชากรอาศัยอยู่มาก ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตัวอำเภอนิยมจะสร้างบ้าน ด้วยคอนกรีต เป็นตึกแถว อาคารพาณิชย์ ทำการค้าขาย ส่วนชานเมืองออกไปก็จะเป็นบ้านไม้ยังมีวิถีชีวิตแบบพื้นบ้านแบบเรียบง่าย เป็นชุมชนแบบกึ่งชนบท ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวนผัก

สภาพที่อยู่อาศัยค่อนข้างสะอาด ร่มรื่นแต่ค่อนข้างแออัดบ้างในตัวอำเภอ เนื่องจากมีผู้เดินทางเข้ามาทำการค้าขาย แต่ก็เป็นชุมชนที่น่ายินดี ทุกคนต่างทำมาหากินใช้ชีวิตประจำวันอย่างเรียบง่าย และมีความสุข

ตามฝั่งแม่น้ำโขงมีบรรยากาศเป็นธรรมชาติ สงบ ร่มเย็น ดังนั้นบ้านเรือน จึงถูกปลูกสร้างใกล้ฝั่งแม่น้ำโขง ขณะเดียวกันบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง ภายหลังจากที่น้ำลดลงก็จะเป็นลานลาดลงและมีขั้นบันไดที่ชาวบ้านเตรียมไว้ เพื่อการทำการเกษตรหลังฤดู เก็บเกี่ยวข้าว เหมาะสำหรับนั่งชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค



ภาพที่ 8 แสดงริมฝั่งแม่น้ำโขงก่อนการจัดงาน (1 ต.ค.48)

ผู้คนหลั่งไหลมาจากทั่วสารทิศ เพื่อมาเฝ้ารอดูปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค ทำให้มีการจราจรเริ่มจะแออัด ไม่ค่อยคล่องตัวเท่าที่ควรนัก รถสวนทางกันยากขึ้น กลายเป็นสภาพของเมืองใหญ่ที่การจราจรไม่ค่อยจะสะดวก แต่ก็ถือว่าสะดวกกว่าปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2547)

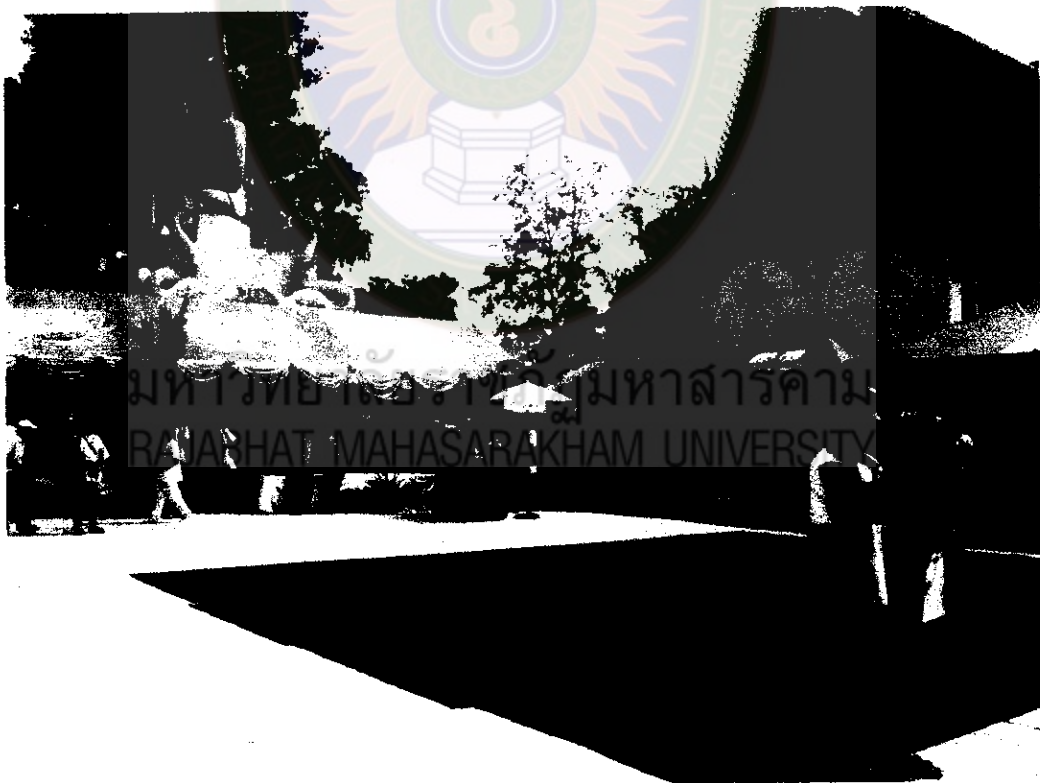
พล.ต.ต.ยุทธนา ปาละนิติเสนา ผบก.ภ.จว.หนองคาย ระดมกำลังตำรวจทั้งจังหวัด ประมาณ 1,700 นาย มาดูแลการจราจร และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว จัดวางกำลังตามจุดสำคัญตลอดเส้นทางริมแม่น้ำโขง โดยเฉพาะถนนสายหนองคาย-โพนพิสัย จัดระบบเดินรถใหม่คือเวลา 17.00 น. ให้เดินรถทางเดียวตั้งแต่

ถนนหนทาง การจราจร เป็นไปตามปกติ รถวิ่งตามท้องถนนเป็นปกติ สภาพการจราจรคล่องตัว สะดวกสบาย เนื่องจากการขยายขอบถนนหนองคาย โพนพิสัย ก่อนเข้าถึงตัวอำเภอ ประมาณ 10 กิโลเมตร ทำให้ถนนกว้างขึ้น ต่อมาในระหว่างใกล้จะถึงวันจัดงาน ประมาณ 1 ถึง 2 วัน ก็จะเริ่มมี

หนองคาย-โพนพิสัย จัดระบบเดินรถใหม่คือเวลา 17.00 น. ให้เดินรถทางเดียวตั้งแต่ กิโลเมตรที่ 10 หน้าโรงงานสุราไปจนถึง อำเภอโพนพิสัย จากนั้นระหว่างเวลา 19.00-20.00 น. จึงให้เดินรถสวนทางกันได้ จากนั้นระหว่างเวลา 20.00-02.00 น. ให้เดินรถทางเดียวอีกครั้ง จากอำเภอโพนพิสัย กลับเข้าตัวเมืองหนองคาย เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว หลังจากดูบั้งไฟพญานาคเสร็จสิ้น

สภาพของน้ำ สภาพของแม่น้ำโขง ระดับน้ำยังสูง ไหลค่อนข้างนิ่งแต่เชี่ยว ใส สีทอง ดูสะอาดตามธรรมชาติ พอสมควร บางครั้งจะเห็นซากไม้ที่ถูกน้ำกัดเซาะไหลผ่าน แต่สิ่งสกปรกที่ไหลตามลำน้ำไม่ค่อยปรากฏมากนัก เนื่องจากฝนได้ทิ้งช่วงมาระยะหนึ่งแล้ว ห้วย หนอง คลอง ก็ยังไหลลงสู่ลำน้ำโขงเป็นปกติ เนื่องจากฤดูฝนยังผ่านไปไม่นานนักลำ ห้วยหลวงก็ยังมีน้ำหล่อเลี้ยงมากพอสมควร

สภาพอากาศ อากาศดี เย็นสบาย น้ำพักผ่อน ไม่ค่อยร้อนมากนัก อุณหภูมิอยู่ ระหว่าง 24 - 28 องศาเซลเซียส ท้องฟ้าโปร่งใส ตอนกลางวันแดดร้อนพอสมควร ส่วนใน ตัวเมืองอากาศร้อนอบอ้าว อับชื้น แออัด มีกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ออกมา เนื่องจากมีผู้คน สัตว์จรไปมามากขึ้น



ภาพที่ 9 แสดงการจัดเตรียมสถานที่เพื่อทำพิธีบูชาพญานาค บริเวณวัดไทย (17 ต.ค. 48)

สภาพบริเวณพื้นที่การจัดงาน ชุมชนแต่ละแห่ง 3 ชุมชน คือ ชุมชนวัดหลวง ชุมชนวัดไทย และชุมชนวัดจอมนางต่างก็จัดเตรียมสถานที่ไว้รองรับการเข้ามา รอชม ปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค มีเก้าอี้สำหรับคนนั่งริมฝั่งโขง ส่วนชุมชนวัดไทยได้จัดเตรียม สถานที่ไว้ประกอบพิธี บูชาบวงสรวง พญานาค ซึ่งพิธีนี้ได้กระทำเป็นประจำทุกๆ ปี

สถานที่บริเวณงานดูสะอาด พื้นที่กว้างพอสมควร เนื่องจากมีการบูรณะเพื่อ เตรียมพร้อมในการจัดงาน ส่วนริมฝั่งแม่น้ำ ก็จะมีพื้นที่ซึ่งเป็นดินงอกออกไป ลาดลระดับลงไป ซึ่งเป็นที่ปูเสื่อนั่งชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคของนักท่องเที่ยว

สภาพพื้นที่บริการนักท่องเที่ยว ในส่วนที่เป็นเขื่อนกั้นน้ำซึ่งทำไว้ป้องกันการพังทลายของตลิ่ง ซึ่งถูกทำเป็นถนนรถเดินได้ส่วนหนึ่ง สำหรับคนเดินอีกส่วนหนึ่ง เหมาะสำหรับการเดินเล่นชมทิวทัศน์สองฝากฝั่งยามเย็น พื้นที่บริเวณดังกล่าวนี้ ทั้งสามชุมชน ได้จัดเตรียม เก้าอี้ ม้านั่ง ริมฝั่งแม่น้ำไว้บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งชาวบ้านคิดว่าน่าจะเพียงพอ กับจำนวนของนักท่องเที่ยว ในส่วนที่ถัดจากเขื่อนกั้นน้ำที่เป็นพื้นดินก็จะจัดให้พ่อค้า แม่ค้า จับจองเช่า เพื่อทำการขายสินค้า

สภาพของสถานที่ทางราชการ ที่บริการประชาชน หน่วยงานราชการ ต่างก็พากันเตรียมการบริการไว้รองรับ นักท่องเที่ยว หน่วยงานของตำรวจ จัดกำลังเจ้าหน้าที่ไว้บริการ เช่น หน่วย ปราบปรามไว้รักษาความสงบเรียบร้อย หน่วยจราจรก็จะเห็นป้อมตำรวจตั้งจุด บริการนักท่องเที่ยวเป็นระยะ ฝ่าย ปกครองจัดกำลังของอาสาสมัครรักษา



ภาพที่ 10 ตำรวจออกตรวจตราพื้นที่ (17 ต.ค. 48)

ดินแดน(อส.) อาสาพัฒนาและป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อพ.ป.ร.) โรงพยาบาล แพทย์ สาธารณสุข หน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดเตรียมสถานที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ โรงเรียน วัด และส่วนของเอกชน

1.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม

ลักษณะวิถีชีวิตชาวบ้าน เป็นแบบเรียบง่ายตามวิถีคนชนบท มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และจิตใจแบบชาวพุทธ เมื่อมีการจัดงานจะมีผู้คนจากทั่วสารทิศ มาร่วมงาน และทำบุญตามควร แต่แฝงด้วยความเชื่อเรื่องผีตางวิญญาณ โดยเฉพาะพญานาค ซึ่งมีความผูกพันกับเขามาเป็นระยะเวลายาวนาน ก่อนถึงวันออกพรรษา ชาวบ้านในอำเภอโพธิ์พิสัย มักจะพบเห็นเหตุการณ์ประหลาดที่เกี่ยวข้องกับ พญานาค ให้เห็นเป็นประจำทุกปี เช่น มีรอยพญานาคเกิดขึ้นที่ริมฝั่งแม่น้ำโขง มีจอมปลวกพญานาคใต้ศาลาวัด สิ่งเหล่านี้ ได้สร้างความเชื่อ และศรัทธาให้กับชาวโพธิ์พิสัย และชาวจังหวัดหนองคายว่า พญานาค มีอยู่จริง และบั้งไฟพญานาคก็เป็นสิ่งยืนยันถึงความศรัทธามาช้านาน และที่บริเวณปากห้วยหลวง พิธีบวงสรวงศาลเจ้าแม่สองนางและเชิญช่างทรงมาประทับที่ศาลเจ้าแม่สองนางและศาลเจ้าปู่ย่าริมปากห้วยหลวงเขตเทศบาลตำบลจุมพลเป็นประจำทุกปี



ภาพที่ 11 แสดงผู้คนเฝ้ารอชมปรากฏการณ์บริเวณวัดไทย (18 ต.ค.48)

การดำเนินชีวิตของชาวบ้านเป็นไปอย่างเรียบง่าย ชาวบ้านก็ประกอบอาชีพตามความถนัดของแต่ละบุคคล ดำรงชีวิตโดยอาศัยธรรมชาติบ้าง เช่น ทำประมงน้ำจืดแบบชาวบ้านในลำน้ำโขง ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในตัวเมืองก็ประกอบอาชีพค้าขาย ทั้งนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความพร้อมเพรียงกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมใจกันออกกฏกติกา มีการวางกฎระเบียบของชุมชนเป็นอย่างดี เช่น การจุดประทัดซึ่งทำให้เกิดความรำคาญ เป็นสิ่งที่ห้ามไว้มิให้กระทำในวันงานเทศกาล

ส่วนของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองมีการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลต่าง ๆ ได้เข้าบุญบั้งไฟพญานาค ทำให้เป็นการปลูกฝังขนบธรรมเนียมประเพณีไทย กลายเป็นงานบุญประจำปี ถือว่าเป็นส่วนดี ส่วนผลเสียทำให้เกิดการฟุ่มเฟือย สิ้นเปลืองงบประมาณในการจัดงาน

ระเบียบ กฎเกณฑ์ชุมชน ชาวบ้านได้กำหนดกฎเกณฑ์หลายประการ เช่น การห้ามจุดประทัด การรณรงค์เรื่องการทำขยะลงถังขยะ การช่วยกันรักษาความสะอาด ห้ามมิให้มีการทะเลาะวิวาท มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย กำหนดจุดจอดรถ กำหนดจุดชมบั้งไฟ กำหนดจุดขายสินค้า



ภาพที่ 12 ผู้คนกำลังเดินเที่ยวงานตอนกลางคืน 18 ต.ค. 48 บริเวณ วัดไทย

ชุมชนที่ติดริมฝั่งโขง ซึ่งมีสถานที่เฝ้าชมบั้งไฟพญานาค ประชุมวางแผนและดำเนินงานให้มีบริการและดูแลผู้มาเยือน ให้มีความประทับใจมากที่สุด โดยการจัดให้มีที่นั่งให้เพียงพอ มีห้องน้ำ มีที่จอดรถให้บริการ มีอาหารจำหน่าย มีการดูแลความปลอดภัยจำหน่ายของที่ระลึก ณ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เส้นทางแผนผังการเข้าชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค

2. สภาพแวดล้อมระหว่างงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

สภาพที่อยู่อาศัยของชุมชน ผู้คนจากทั่วสารทิศเดินทางเข้ามาเพิ่มขึ้นมีทั้งคนไทยต่างจังหวัด และคนต่างประเทศ ความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชนตึกคัก ครึกครื้นผู้คนหนาแน่นขึ้น ส่วนมากจะเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล เริ่มมีร้านค้าและบริการหลากหลาย พ่อค้า แม่ค้า ตั้งร้านขายสินค้าและบริการหนาตา สถานที่บางแห่ง เช่น วัดบางวัด ก็มีการเก็บค่าจอดรถ ซึ่งก็เหมือนๆ กับงานเทศกาลในที่อื่นๆ มีการวางเต็นท์ที่พักอาศัย และชาวบ้านบางส่วนก็ทำที่พักให้นักท่องเที่ยว มีการพูดคุยกันตามประสาคนเพื่อ



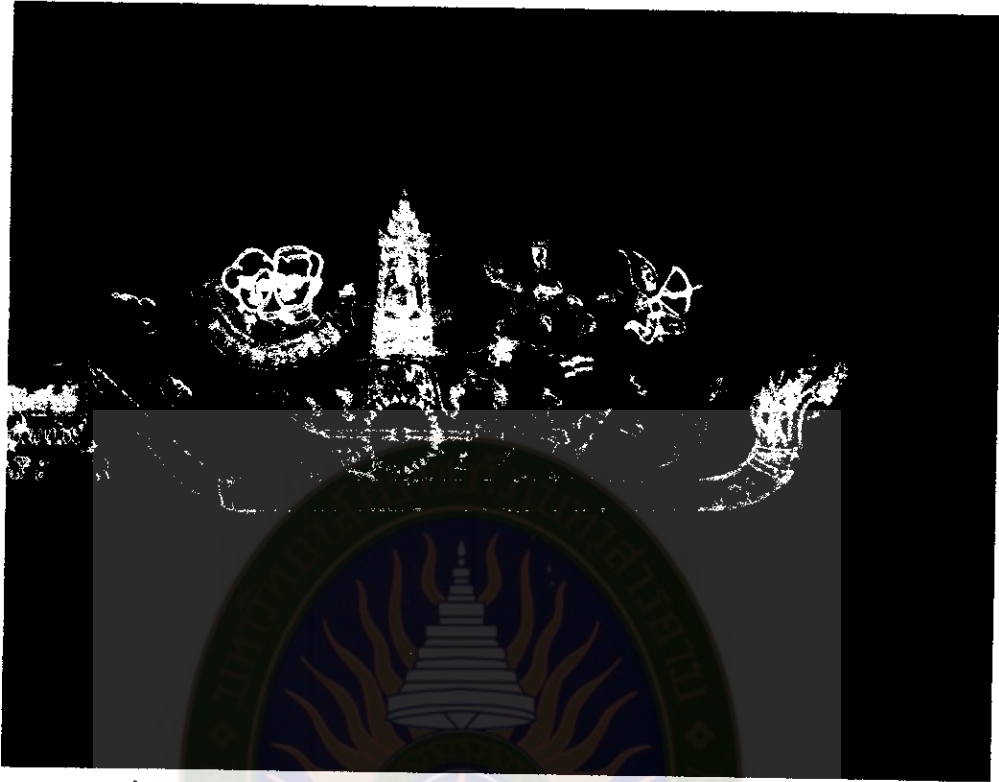
ภาพที่ 13 แสดงกิจกรรมของชุมชนในพิธี (18 ต.ค. 48)

รอชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคต่างก็มีความหวังที่จะได้ชมปรากฏการณ์ดังกล่าว

การที่ผู้คนเข้ามาเพิ่มขึ้น การจับจ่ายใช้สอยก็มากขึ้น ซึ่งหมายถึงเป็นการทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น อนึ่งผู้คนเดินทางเข้ามามากมีผลทำให้ ชีวิตความเป็นอยู่อุ่นวยขึ้น ขยะประเภทต่างๆ เริ่มปรากฏให้เห็น เช่น เศษกระดาษ ถุงพลาสติก เศษอาหาร และขยะอื่นๆ เริ่มส่งกลิ่น และเพิ่มปริมาณมากขึ้น

กว่าที่เป็นอยู่

สภาพถนนหนทาง การจราจรคับคั่งจนถึงขั้น ยานพาหนะจากที่ต่างๆ วิ่งเข้าสู่ตัวเมืองโพนพิสัย ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรคอยอำนวยความสะดวกอยู่ตามจุดต่างๆ รถติดซึ่งไม่เคยปรากฏให้เห็นในรอบปี เนื่องจากมีรถของนักท่องเที่ยวที่มาจากต่างถิ่นเป็นจำนวนมาก ถนนหนทางคูับแคบลงไป การจราจรติดขัดมากทั้งขาเข้าและขาออก เกิดอุบัติเหตุจากการเฉี่ยวชนกันจนถึงขั้นเสียชีวิต



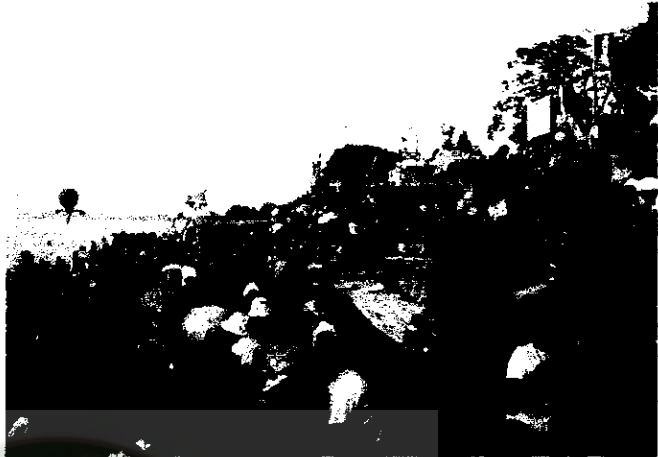
ภาพที่ 14 แสดงเรือไฟบูชาพญานาคในคืนวันเพ็ญเดือน 11 (18 ตุลาคม 2548)

สภาพของน้ำ น้ำเริ่มขุ่นเนื่องจากชุมชนแต่ละแห่งลงไปเตรียมเรือเพื่อประกอบพิธีไหลเรือไฟบูชาพญานาคในคืนวันเพ็ญ เดือน 11 น้ำตามคลองเริ่มมีสิ่งสกปรกปรากฏเห็น เศษขยะเกลื่อนกลาด เพราะกินแล้วก็ทิ้งไม่เป็นที่ ไม่มีวินัยในการรักษาความสะอาด อาจเกิดจากสาเหตุของความมั่งงายก็ได้ เนื่องจากเป็นเวลากลางคืนไม่สามารถที่จะมองเห็นได้ แต่ก็สังเกตได้ว่ามีความสงบตามธรรมชาติเหมือนเดิม มีทั้งสิ่งที่มีมนุษย์ทำขึ้น เช่น เรือไฟกระทง ลอยอยู่บนน้ำ น้ำขุ่น น้ำไหลเชี่ยว น้ำก็ไหลตามที่เคยไหลเป็นปกติ น้ำมีการไหลลงตามปกติไม่มีการเปลี่ยนแปลง น้ำเต็มฝั่งเป็นปกติ มีการไหลเรือไฟตามน้ำ

สภาพอากาศ กลางวันค่อนข้างร้อนอบอ้าว ค่ำอากาศเริ่มเย็นสบาย แต่พอกกลางคืนฝนเกิดตกพริ้วๆ ระวังนั่งชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค อากาศจึงเย็นสบายยิ่งขึ้น

สภาพบริเวณพื้นที่การจัดงาน เต็มไปด้วยผู้คนมาชุมนุมกันเป็นจำนวนมาก ทำให้พื้นที่ดูคับแคบลงทันที แต่ก็เพียงพอต่อจำนวนคนที่รอคอยชมงานและปรากฏการณ์ ไม่ค่อยจะมีที่ว่าง การสัญจรไปมาลำบากขึ้นเหมือนกับเดินอยู่ตลาดนัด ซึ่งเต็มไปด้วยนักท่องเที่ยว ร้านค้า และผู้คนอื่นๆ ทำให้สถานที่ที่กว้างๆ กลายเป็นสถานที่ที่แคบลงทันที สภาพแวดล้อมทั่วไปค่อนข้างสกปรกสามารถมองเห็น ขยะมูลฝอยได้ไม่ยาก

สภาพพื้นที่บริการ ภูเขาสูงมาก ขึ้น เนื่องจากผู้คนจำนวนมาก พื้นที่ในระหว่างการจัดงานแออัด คับแคบ ไม่น่าอยู่ เพราะมีคนเยอะ อึดอัด คับแคบ พื้นที่ให้บริการเริ่มแคบลงนัด คัดค้านกันไปด้วยผู้คน คือกักหนาแน่น ภูเขา



ภาพที่ 15 แสดงผู้คนเฝ้ารอชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค บริเวณวัดไทย อำเภอพนมพิสัย (18 ต.ค. 48)

การบริการนักท่องเที่ยวดี แต่ไม่ค่อยทั่วถึง คนในชุมชนมีน้ำใจ ตามประสานพื้นบ้าน มีการจัดตั้ง ชุมขายสินค้ามากมาย ราคาสินค้าและบริการ เช่น ค่าบริการ อาหาร เครื่องดื่ม ค่อนข้างแพง และยังมีการเก็บค่าจอดรถอีกด้วย

สภาพของสถานที่ทางราชการ มีประชาชนจำนวนมากมาติดต่อราชการ โดยเฉพาะ สถานีตำรวจ และเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ต้องคอยบริการประชาชนตลอด 24 ชั่วโมง อาสาสมัคร จากที่ต่างๆ พร้อมใจกันคอยให้บริการ ไม่ว่าจะเป็น บริการน้ำดื่ม แผนที่เส้นทาง แผ่นใบปลิว ประชาสัมพันธ์ ส่วนราชการทางอำเภอได้จัดเต็นท์ เสื้อ หมอน เป็นต้น ไว้สำหรับ นักท่องเที่ยวพักนอนหากยังไม่กลับบ้าน

2.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม

ลักษณะของวิถีชีวิตชุมชน

ชาวบ้านมีความรัก มีความศรัทธาใน ความเชื่อในชุมชนของตนเอง แต่บางคนก็ไม่เชื่อ เรื่องพญานาค แต่ก็ไม่ลบหลู่ ในปรากฏการณ์ ที่เป็นอยู่

ตอนเช้ามีการตักบาตร ทำบุญตามประเพณี สายขึ้นมีการจัด ความรื่นเริงจนถึงตอนเย็น จะมีแสง สี เสียงปรากฏความสว่างไสว มีเสียงที่ อีกที่ก็คึกโครม ทุกบ้านมีการประดับ ด้วยดวงไฟอย่างสวยงาม



ภาพที่ 16 แสดงผู้คนเดินเที่ยวชมสินค้าและบริการ บริเวณวัดหลวง (18 ต.ค. 48)

ในระหว่างที่มี บั้งไฟขึ้นก็มีเสียงโห่ร้องด้วยความปีติยินดีที่ได้เห็นดวงบั้งไฟพญานาค และมีการแสดงเรื่องเล่าขานตำนานเรื่องบั้งไฟพญานาค ซึ่งชาวบ้านและนักเรียนร่วมกันจัดขึ้นวิถีชีวิตชุมชนเป็นไปด้วยความสนุกสนานรื่นเริง มีการสังสรรค์จับกลุ่มพูดคุยอย่างสนุก บ้างก็มีการดื่มสุรไปด้วย

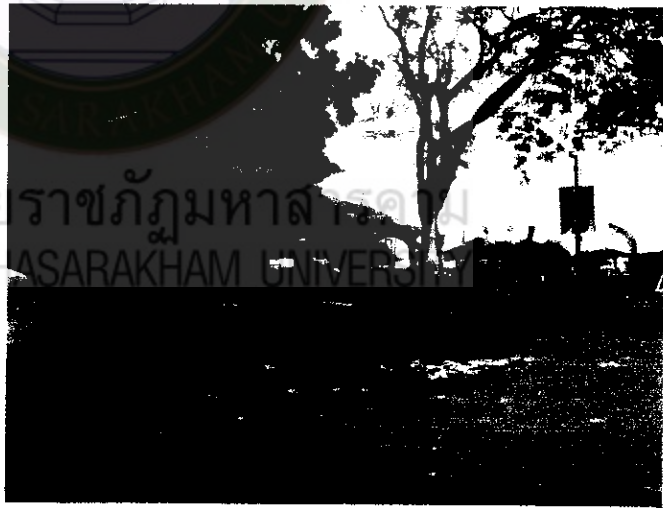
ชาวบ้านผู้มีที่ดินหรือบ้านเรือนตั้งอยู่ริมฝั่งลำน้ำโขงถือว่าโชคดี เนื่องจากสามารถตั้งร้านจำหน่ายสินค้าและบริการไว้ขายให้นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งสามารถขายได้เป็นเวลา 3 วัน คือ วันก่อนวันออกพรรษา วันออกพรรษา และ หลังวันออกพรรษา อีกหนึ่งวันซึ่งยังมีนักท่องเที่ยวบางส่วนที่ยังหลงเหลือ มีความหวังว่าบั้งไฟพญานาคอาจเกิดขึ้น หลังวันออกพรรษาอีกก็เป็นได้

วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนไปช่วงระยะ 3 วัน จากสังคมชนบทที่ประกอบอาชีพแบบพื้นบ้าน กลับกลายเป็นผู้ขายสินค้าและบริการ หลายอย่าง เช่น ร้านขายส้มตำ กล้วย บริการรับฝากรถ ฯลฯ การเงิน เศรษฐกิจคล่องตัว

3. สภาพแวดล้อมระยะหลังการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

3.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

สภาพที่อยู่อาศัยของชุมชน ผู้คนที่หลังไหลเข้ามาจำนวนมากหลายหมื่นคน กลับสู่ภูมิถิ่นเนาของตนเอง สถานการณ์กลับคืนสู่ปกติ ทิ้งไว้ซึ่งความสกปรก เต็มไปด้วยเศษขยะมูลฝอยส่งกลิ่นเน่าเหม็น ต้นไม้ประดับประดาที่ปลูกไว้ หักชำรุด เสียหาย เนื่องจากถูกเหยียบย่ำและอื่นๆ นานัปการ เจ้าหน้าที่ของทางส่วนเทศบาล ตลอดจนชาวบ้านทำการเก็บกวาดพื้นที่จัดสถานที่ต่างๆ ให้เข้าสู่สภาพปกติ เช่นวันก่อนมีเทศกาล เหลือไว้ซึ่งความประทับใจ ความทรงจำของผู้คนที่เดินทางมามากมาย และเฝ้ารอการกลับมาครบรอบวันออกพรรษาอีกครั้งในปีถัดไป



ภาพที่ 17 แสดงความสกปรกหลังเสร็จสิ้นงานเทศกาล

สภาพถนนหนทาง เหตุการณ์เริ่มกลับเป็นปกติ ผู้คนต่างพากันกลับบ้าน การจราจรจะติดขัดบ้างในช่วงขากลับ จากนั้นก็กลับเข้าสู่สภาพปกติ ถนนหนทาง สะดวกสบาย รวดเร็ว คล่องตัว เหมือนเดิม แต่สภาพถนนไม่ค่อยดีเท่าที่ควร ถนนสกปรกด้วย เศษขยะ

สภาพของน้ำ สภาพน้ำ สกปรกบ้าง เพราะคนเยอะ มีบางคนทิ้งเศษขยะหรือ กระดาษลงไปในแม่น้ำทำให้เกิดความสกปรก แต่ก็เข้าสู่ภาวะปกติเนื่องจากเป็นแม่น้ำ น้ำก็จะไหลพัดพาความสกปรกไปด้วย แต่ก็ปรากฏขยะมูลฝอย เศษกระดาษเต็มริมฝั่งลำน้ำโขง มากมาย

สภาพบริเวณพื้นที่การจัดงาน สภาพพื้นที่เต็มไปด้วย ความสกปรก กลายเป็น ลาดโล่งเหมือนเช่นก่อนวันการจัด กลับคืนสู่ความว่างเปล่า ไม่มีผู้คนหนาตาเช่นวันก่อน มีเพียงแต่ผู้คนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ของทางเทศบาล คอยเก็บกวาดสถานที่ และปริมาณเศษขยะ ต่าง ๆ นานา มหาสาร กระจายเต็มพื้นที่

สภาพพื้นที่บริการนักท่องเที่ยว มีสภาพโล่งปราศจากผู้คนที่มา เหลือไว้ซึ่ง เศษขยะมากมาย เช่นกับสถานที่อื่น ๆ

สภาพของสถานที่ทางราชการ เสร็จงานแล้วคนแยกย้ายกันกลับ คืนสู่ภูมิลำเนา เช่นเดียวกันผู้คนน้อยลง เหลือขยะไว้คู่ค่างหน้า เข้าสู่ภาวะปกติ

3.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม

ลักษณะวิถีชีวิตชาวบ้าน มีความภาคภูมิใจที่มีผู้คนจากทั่วทุกสารทิศเข้ามาเยี่ยม เยียนท้องถิ่นของเขา ชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขากลับคืนสู่ตามปกติเช่นวันก่อน เป็นเรื่อง ธรรมดา เมื่อมีการต้อนรับ ผู้คนมากมายที่มาเที่ยวชม แม้ในเวลาอันสั้นแต่ทำเศรษฐกิจของ ชุมชนดีขึ้น ชั่วขณะ เกิดรายได้จากหลายส่วนซึ่งมีค่ามหาศาล จากการเข้าจอร์ตและที่พัก ของนักท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งด้านจำนวนคนและจำนวนเงินที่สะพัด แต่มีอีกสิ่งหนึ่งที่ไม่ควร มองข้าม คือผลพวงที่ตามมา เช่น การฉกชิง การฉวยโอกาส ฉวยทรัพย์สิน ขยะที่เอาไว้ให้ คู่ค่างหน้าตลอดแนวโขง

จากนั้นทุกคนในชุมชนก็ช่วยกันเก็บขยะมูลฝอย ทำความสะอาดสถานที่ต่างๆ จนเรียบร้อยกลับคืนสู่สภาพเดิม

กฎเกณฑ์ระเบียบของชุมชน ชาวบ้าน ชุมชน ได้แบ่งหน้าที่จัดเก็บสถานที่ ทำความสะอาด เพื่อให้สถานที่นั้นอยู่ในสภาพเดิม

4. ความคิดเห็นของคณะผู้จัดงาน กลุ่มผู้ให้บริการ คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

4.1 ความคิดเห็นของประชาชน ต่อการเตรียมงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

ตารางที่ 1 แสดงสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการเตรียมงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	39	46.4
หญิง	45	53.6
รวม	84	100.0
2. ฐานะที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมงาน		
ผู้บริหาร	4	4.8
ผู้จัดงาน	11	13.1
คนในชุมชน	30	35.7
ผู้นำในชุมชน	9	10.7
ผู้ให้บริการ	30	35.7
รวม	84	100.0
3. หน้าที่ในการเตรียมงาน		
ไม่ระบุ	84	100
4. ความประสงค์ในการเข้าร่วมการจัดเตรียมงาน		
ต้องการ	64	76.2
ไม่ต้องการ	20	23.8
รวม	84	100.0

จากตารางที่ 1 พบ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชาย จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 46.4
เพศหญิง จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 53.6

ฐานะที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมงาน พบว่า เป็นผู้บริหาร จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 ผู้จัดงาน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 คนในชุมชน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 ผู้นำชุมชน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 และผู้ให้บริการ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7

หน้าที่ในการเตรียมงาน ไม่มีใครระบุ

ความประสงค์ที่จะเข้าร่วมการจัดเตรียมงานอีกครั้ง พบว่า ต้องการ 64 คน คิดเป็นร้อยละ 76.2 ไม่ต้องการ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8

ตารางที่ 2 แสดงระดับความคิดเห็นของประชาชน ต่อการเตรียมงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

ความคิดเห็นในการจัดเตรียมงาน	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. การแต่งตั้งบุคคลต่าง ๆ ในการจัดงานเหมาะสม	3.62	0.93	มาก
2. รู้สึกพอใจกับการให้บริการในการเตรียมงาน	3.69	0.97	มาก
3. มีการประชุมวางแผนการเตรียมงานที่เหมาะสม	3.46	0.88	ปานกลาง
4. การเตรียมงานได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี	3.49	0.91	ปานกลาง
5. รู้สึกพอใจกับการสนับสนุนของชุมชน	3.70	0.97	มาก
6. การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้อย่างเหมาะสม	3.55	0.87	มาก
7. พอใจผลการเตรียมงานโดยภาพรวม	3.62	0.92	มาก
8. มีการประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินการเตรียมงานเป็นระยะ ๆ อย่างเหมาะสม	3.42	0.81	ปานกลาง
9. รู้สึกพอใจกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นอยู่ภายในเขตเทศบาลตำบลจุมพล	3.68	0.84	มาก

ความคิดเห็นในการจัดเตรียมงาน	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
10. รู้สึกพอใจกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นอยู่ภายในเขตเทศบาลตำบลจุมพล	3.58	0.85	มาก
รวมระดับความคิดเห็นต่อการจัดเตรียมงาน	3.58	0.73	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย มีความเห็นว่าเหมาะสมต่อการจัดเตรียมงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ รู้สึกพอใจกับการสนับสนุนของชุมชน ($\bar{X} = 3.70$) รู้สึกพอใจกับการให้บริการในการเตรียมงาน ($\bar{X} = 3.69$) รู้สึกพอใจกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นอยู่ภายในเขตเทศบาลตำบลจุมพล ($\bar{X} = 3.68$) พอใจผลการเตรียมงานโดยภาพรวม ($\bar{X} = 3.62$) การแต่งตั้งบุคคลต่าง ๆ ในการจัดงานเหมาะสม ($\bar{X} = 3.62$) รู้สึกพอใจกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นอยู่ภายในเขตเทศบาลตำบลจุมพล ($\bar{X} = 3.58$) การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.55$) ส่วนข้ออื่นอยู่ในระดับปานกลาง

4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

ตารางที่ 3 แสดงสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นระหว่างการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	39	46.4
หญิง	45	53.6
รวม	84	100.0
2. ฐานะที่เกี่ยวข้องกับระหว่างการจัดงาน		
ผู้บริหาร	4	4.8
ผู้จัดงาน	11	13.1
คนในชุมชน	30	35.7

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ผู้นำในชุมชน	9	10.7
ผู้ให้บริการ	30	35.7
รวม	84	100.0
3. หน้าที่ในระหว่างการจัดงาน		
ไม่ระบุ	84	100
4. ความประสงค์ในการเข้าร่วมระหว่างการจัดงาน		
ต้องการ	69	82.1
ไม่ต้องการ	15	17.9
รวม	84	100.0

จากตารางที่ 3 พบสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชาย จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 46.4
เพศหญิง จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 53.6

ฐานะที่เกี่ยวข้องกับการจัดงาน พบว่า เป็นผู้บริหาร จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8
ผู้จัดงาน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 คน ในชุมชน จำนวน 30 คน คิดเป็น
ร้อยละ 35.7 ผู้นำชุมชน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 และผู้ให้บริการ จำนวน 30 คน
คิดเป็นร้อยละ 35.7

หน้าที่ในการจัดงาน ไม่มีใครระบุ

ความประสงค์ที่จะเข้าร่วมการจัดงานอีกครั้ง พบว่า ต้องการ 69 คน คิดเป็นร้อยละ
82.1 ไม่ต้องการ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 17.9

ตารางที่ 4 แสดงระดับความคิดเห็นของประชาชนระหว่างงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค
เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย

ความคิดเห็นของประชาชนระหว่างงาน	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. พอใจกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในเทศกาล บั้งไฟพญานาค ครั้งนี้	3.75	0.89	มาก
2. สถานที่ท่องเที่ยวสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่าง เหมาะสม	3.67	0.88	มาก

ความคิดเห็นของประชาชนระหว่างงาน	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
3. การคมนาคม สัญจร ไปมา มีความสะดวก คล่องตัว อย่างเหมาะสม	3.63	0.88	มาก
4. สถานที่จอดรถมีความสะดวกอย่างเหมาะสม	3.51	0.94	มาก
5. สถานที่ชมบั้งไฟพญานาคเหมาะสมเพียงกับนักท่องเที่ยว	4.04	0.81	มาก
6. การกำหนดจุดการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเหมาะสมดี	3.70	1.00	มาก
7. คนในชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยอัธยาศัยไมตรีที่เหมาะสม	3.93	0.88	มาก
8. สถานที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวมีความเหมาะสม	3.58	0.93	มาก
9. การบริการนักท่องเที่ยวเป็นไปอย่างดีทุกฝ่ายพอใจ	3.86	0.84	มาก
10. โดยภาพรวมพอใจกับการจัดงาน ในครั้งนี้	3.81	0.88	มาก
รวมระดับความคิดเห็นระหว่างการจัดงาน	3.75	0.65	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนระหว่างงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ทั้งโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทั้งหมด

4.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดเก็บงานภายหลังเสร็จงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

ตารางที่ 5 แสดงสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นต่อการการจัดเก็บงานภายหลังเสร็จงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	38	45.2
หญิง	46	54.8
รวม	84	100.0

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
2. ฐานะที่เกี่ยวข้องกับการเก็บงานหลังการจัดงาน		
ผู้บริหาร	4	4.8
ผู้จัดงาน	11	13.1
คนในชุมชน	30	35.7
ผู้นำในชุมชน	9	10.7
ผู้ให้บริการ	30	35.7
รวม	84	100.0
3. หน้าที่ในการเก็บงาน		
ไม่ระบุ	84	100.0
4. ความประสงค์ในการเข้าร่วมการเก็บงาน		
ต้องการ	64	76.2
ไม่ต้องการ	20	23.8
รวม	84	100.0

จากตารางที่ 5 พบสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชาย จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2
 เพศหญิง จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8

ฐานะที่เกี่ยวข้องกับการเก็บงาน พบว่า เป็นผู้บริหาร จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8
 ผู้จัดงาน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 คน ในชุมชน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7
 ผู้นำชุมชน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 และผู้ให้บริการ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7

หน้าที่ในการเตรียมงาน ไม่มีใครระบุ

ความประสงค์ที่จะเข้าร่วมการเก็บงานอีกครั้ง พบว่า ต้องการ 64 คน คิดเป็น
 ร้อยละ 76.2 ไม่ต้องการ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8

ตารางที่ 6 แสดงความคิดเห็นต่อการจัดเก็บงาน ภายหลังจากเสร็จงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

ความคิดเห็นต่อการจัดเก็บงานภายหลังจากเสร็จงาน	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
1. การแต่งตั้งบุคคลต่าง ๆ ในการเก็บสถานที่ที่เหมาะสมดี	3.85	0.83	มาก
2. รู้สึกพอใจกับการได้รับภาระในการเก็บสถานที่	3.65	0.90	มาก
3. มีการประชุมวางแผนการเก็บสถานที่ที่เหมาะสม	3.68	0.87	มาก
4. การเก็บสถานที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี	3.63	0.89	มาก
5. รู้สึกพอใจกับการสนับสนุนของชุมชน	3.80	0.98	มาก
6. การดำเนินงานเก็บสถานที่เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้อย่างเหมาะสม	3.79	0.92	มาก
7. พอใจผลการเก็บสถานที่โดยภาพรวม	3.76	0.94	มาก
8. มีการประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินการเก็บสถานที่เป็นระยะ ๆ อย่างเหมาะสม	3.58	0.91	มาก
9. รู้สึกพอใจกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นอยู่ภายในเขตเทศบาลตำบลจุมพล หลังจากการเก็บสถานที่	3.73	0.91	มาก
10. รู้สึกพอใจกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นอยู่ภายในเขตเทศบาลตำบลจุมพล หลังจากการเก็บสถานที่	3.67	0.92	มาก
รวมความคิดเห็นต่อการจัดเก็บงานภายหลังจากเสร็จงาน	3.71	0.72	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดเก็บงาน ภายหลังจากเสร็จงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ทั้งโดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งหมด

5. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบลจุมพล
อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

ตารางที่ 7 สถานภาพทั่วไปของนักท่องเที่ยวต่อเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบลจุมพล
อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	78	50.6
หญิง	76	49.4
รวม	154	100.0
2. มีภูมิลำเนา		
จังหวัดหนองคาย	40	26.0
อยู่ในจังหวัดอื่นที่ไม่ใช่ภาคอีสาน	61	39.6
อยู่ในจังหวัดในภาคอีสาน	51	33.1
เป็นคนต่างประเทศ	2	1.3
รวม	154	100.0
3. เคยมาเที่ยวเทศกาลบั้งไฟพญานาค		
เคย	84	54.5
ไม่เคย	70	45.5
รวม	154	100.0
4. ความประสงค์จะกลับมาเที่ยวอีกครั้ง		
มาอีก	85	55.2
ไม่แน่	67	43.5
ไม่มา	2	1.3
รวม	154	100.0

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
5. แหล่งข่าวสารที่ทราบเกี่ยวกับงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค		
วิทยุ	26	8.4
โทรทัศน์	170	55.2
หนังสือพิมพ์	14	4.5
ใบปิดโฆษณา	2	0.6
ป้ายประกาศ	12	3.9
เพื่อน/ญาติ บอก	60	19.5
อื่นๆ	24	7.8
รวม	308	100.0

จากตารางที่ 7 พบว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งหมด 308 คน สามารถจำแนกออกได้ดังนี้

เพศ พบว่าเป็นเพศชาย จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 50.6 เพศหญิง จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 49.4

ภูมิลำเนา พบว่า มีภูมิลำเนาอยู่ในหนองคาย จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 อยู่ในจังหวัดอื่นที่ไม่ใช่ภาคอีสาน จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 39.6 อยู่ในจังหวัดภาคอีสานจำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 33.1 เป็นคนต่างประเทศ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

ประสบการณ์ที่ผ่านมาเคยมาเที่ยวเทศกาลบั้งไฟพญานาค พบว่า เคย จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 ไม่เคย จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5

ความประสงค์จะกลับมาเที่ยวอีกครั้ง พบว่า มาอีก จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 55.2 ไม่แน่ จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 ไม่มา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

แหล่งข่าวสารที่ทราบเกี่ยวกับงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค พบว่า วิทยุ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 8.4 โทรทัศน์ จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 55.2 หนังสือพิมพ์ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 ใบปิดโฆษณา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ป้ายประกาศ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9 เพื่อน/ญาติแนะนำ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 และ อื่นๆ ไม่ระบุ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8

ตารางที่ 8 แสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบล
จุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อเทศกาลบั้งไฟพญานาค	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการประชาสัมพันธ์	3.74	0.88	มาก
2. ด้านการคมนาคม	3.45	0.87	ปานกลาง
3. ด้านสถานที่จอดรถ	2.85	0.93	ปานกลาง
4. ด้านการบริการและการอำนวยความสะดวก	3.75	0.89	มาก
5. ด้านที่พัก	3.06	0.88	ปานกลาง
6. ด้านข้อมูล / เอกสาร	3.29	0.85	ปานกลาง
7. ด้านอาหาร	3.53	0.78	มาก
8. ด้านน้ำดื่ม	3.64	0.78	มาก
9. ด้านราคาสินค้า	3.29	0.78	ปานกลาง
10. ด้านคุณภาพสินค้า	3.32	0.73	ปานกลาง
11. ด้านจุดชมบั้งไฟพญานาค	3.82	0.82	มาก
12. ด้านมารยาทของนักท่องเที่ยวท่านอื่น ๆ	3.64	0.74	มาก
13. ด้านสภาพแวดล้อม / บรรยากาศ	3.71	0.94	มาก
14. ภาพรวมของงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค	3.76	0.79	มาก
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวโดยรวม	3.49	0.51	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเทศกาล บั้งไฟพญานาค
ของเทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ใน
ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 8 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดชม
บั้งไฟพญานาค (\bar{x} = 3.82) ภาพรวมของงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค (\bar{x} = 3.76)
ด้านการบริการและการอำนวยความสะดวก (\bar{x} = 3.75) ด้านการประชาสัมพันธ์ (\bar{x} = 3.74)
ด้านสภาพแวดล้อม/บรรยากาศ (\bar{x} = 3.71) ด้านมารยาทของนักท่องเที่ยวท่านอื่นๆ
(\bar{x} = 3.64) ด้านน้ำดื่ม (\bar{x} = 3.64) และด้านอาหาร (\bar{x} = 3.53) ส่วนด้านอื่นอยู่ในระดับ
ปานกลาง

6. ข้อเสนอแนะในการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

6.1 ข้อเสนอแนะของคนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะต่อการเตรียมงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค ผู้จัดงานควรมีการปรับปรุงการปฏิบัติ ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง เช่น ป้ายทิศทางที่จอดรถสำหรับคนต่างถิ่น วิทยุชุมชนกระจายเสียง ประชาสัมพันธ์ให้คนต่างชาติได้รู้ว่าจะต้องเดินทางและรับบริการอะไร ที่ไหน อย่างไร เป็นต้น (N= 55, 68.75%)
2. ควรมีการวางแผนการดำเนินงานให้ดีขึ้นกว่าปีนี้ ระบุหน้าที่แต่ละฝ่ายให้ชัดเจนอย่างละเอียด วางแผนก่อนวันงานหลายวัน (N= 31, 38.75%)
3. ผู้บริหารท้องถิ่น ควรลงไปพื้นที่ดูแลการปฏิบัติงานของฝ่ายปฏิบัติการมากขึ้น (N= 26, 17%)
4. ควรมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ ภาครัฐวิสาหกิจให้เร่งรัดหน่วยงานให้ชัดเจน และปฏิบัติได้ (N= 11, 13.75%)
5. การจรรยาบรรณสะพานข้ามห้วยหลวง ซึ่งเป็นสะพานไม้ควรมีการจัดการแก้ไขขยายเส้นทางจราจรกว้างขึ้น เนื่องจากจุดนี้ก่อให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดเป็นเวลานาน (N= 9, 11.25%)

ข้อเสนอแนะระหว่างการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค ผู้จัดงานควรปรับปรุงในเรื่องต่อไปนี้

1. ผู้บังคับบัญชาของฝ่ายราชการ ควรลงมาดูแลการปฏิบัติงานข้าราชการผู้น้อยที่คอยบริการประชาชนบ้าง เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน (N= 45, 56.25%)
2. ควรจัดระเบียบการค้าขายสินค้าและบริการ ให้เป็นระเบียบ เข้มงวด ตรวจสอบตราสถานที่บริการนักท่องเที่ยว มิให้เอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยวมากเกินไป ไม่ควรเห็นผลประโยชน์มากเกินไป ในการจัดงานควรเอาชื่อเสียงของเทศกาลมากกว่า การหาผลประโยชน์ (N= 33, 41.25%)
3. เมื่อเลิกงานควรมีการจัดงบประมาณในการทำความสะอาดสถานที่ต่างๆ โดยเฉพาะ พื้นที่ริมฝั่งโขงซึ่งมีความสกปรกมากหลังเทศกาลสิ้นสุดลง ควรหาวิธีการรณรงค์ ให้นักท่องเที่ยวทิ้งขยะอย่างเป็นที่ให้มากขึ้น (N= 24, 30%)

ข้อเสนอแนะหลังการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค ผู้จัดงานควรปรับปรุงในเรื่องต่อไปนี้

1. ควรมีคณะติดตามประเมินผลการจัดงาน เพื่อติดตามผลงานและข้อมูลย้อนกลับสะท้อนภาพลักษณ์ของงานที่ผ่านมา มีการสำรวจสภาพความเสียหาย สูญหายทรัพย์สินของส่วนราชการและเอกชน ประเมินราคาความสูญเสียให้สาธารณชนได้รับทราบ (N= 48, 60%)

2. มีการสำรวจจำนวนผู้คนที่มาร่วมงาน สำรวจการลงทุนของภาครัฐและเอกชนในการจัดงานแต่ละปี สำรวจความคิดเห็นของเจ้าภาพการจัดงาน ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ว่าพึงพอใจอย่างไร ในการจัดงานแต่ละปี สำรวจผู้นักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นมีปัญหาและมีอุปสรรคอะไรบ้างที่มาจากหน่วยงานเทศบาล จัดแบบสอบถามนักท่องเที่ยวต่อภาพการท่องเที่ยวเพื่อปรับปรุงในครั้งต่อไป (N= 41, 51.25%)

3. การประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดงานให้เห็นเด่นชัดมากยิ่งขึ้น (N= 22, 27.5%)

4. รณรงค์เรื่องการรักษาความสะอาด (N= 15, 18.75%)

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ควรมีการรณรงค์จัดงานฉลองคูสั๊กปี เพื่อปล่อยให้ทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติ แล้วสังเกตการเกิดปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค ว่ามีการเกิดมากน้อยเพียงใด และเป็นการคืนธรรมชาติให้แผ่นดินฉลองคูสั๊กปี และนอกจากนั้นยังเป็นการประหยัดงบประมาณให้กับภาครัฐ และเอกชนอีกด้วย (N= 34, 42.5%)

6.2 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

ข้อเสนอแนะการเตรียมจัดงานในปีต่อไป ควรมีการปรับปรุงในเรื่องต่อไปนี้

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบเกี่ยวกับงานนี้ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น จัดให้มีแผ่นพับแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว และเส้นทางคมนาคมภายในจังหวัดหนองคาย (N= 92, 57.5%)

2. ควรจะจัดหาสถานที่บริการให้เพียงพอ เช่น ห้องสุขา ที่จอดรถให้นักท่องเที่ยว โดยไม่ต้องเก็บค่าใช้จ่าย หรือใช้จ่ายแต่ให้มีเพียงพอ เพราะแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวมามากหาที่จอดรถลำบาก และควรมีป้ายบอกเส้นทางไปยังจุดชมบั้งไฟพญานาค มีถึงขยะไว้อย่างทั่วถึง (N= 64, 40%)

3. การคมนาคมควรสะดวกมากกว่าปีนี้ การจราจรควรมีเจ้าหน้าที่มาอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ ขยายถนน 4 เลนตลอดสาย (N= 46, 28.75%)

4. ราคาอาหารค่อนข้างแพง ควรดูแลเรื่องราคาอาหาร และปริมาณของอาหารให้อยู่ในภาวะปกติ (N= 28, 17.5%)

5. ควรจัดหาให้มีที่พัก รองรับมากขึ้น (N= 18, 11.25%)

6. เตรียมบุคลากรในฐานะเจ้าภาพให้มีความพร้อมยิ่งขึ้น (N= 10, 6.25%)

ข้อเสนอแนะระหว่างการจัดงาน ในปีต่อไปควรปรับปรุงเรื่องต่อไปนี้

1. ควรจัดพื้นที่ขายของให้เป็นระเบียบกว่านี้ ซึ่งดูเหมือนจะมากเกินไป (N= 94, 58.75%)

2. ให้มีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว มีที่จอดรถให้พอเพียง จัดการจราจรให้สะดวก (N= 88, 55%)

3. ประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูล โดยมีจุดให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว มีเอกสารประชาสัมพันธ์ (N= 72, 45%)

4. ขยายถนนกว้างขึ้น ดูแลเรื่องการจราจร ที่พัก อาหาร ที่อำนวยความสะดวก (N= 58, 36.25%)

5. ขณะชมงานควรเข้มงวดการห้ามจุดประทัด เนื่องจากเสียงดังและอันตราย(N= 34, 21.25%)

6. ควรมีการจัดนิทรรศการ การแสดงประวัตความเป็นมา หรือประเพณีพื้นบ้านของแต่ละถิ่น / จุดบริการนักท่องเที่ยว / เจ้าหน้าที่ที่คอยอำนวยความสะดวกรักษาความปลอดภัย ควรเพิ่มจำนวนให้มากขึ้น(N= 24, 15%)

7. ไม่ควรมีการดื่มเครื่องดื่มประเภท แอลกอฮอล์ ซึ่งทำให้บรรยากาศของงานเสียไป แทนที่จะมีการชมบั้งไฟอย่างเป็นธรรมชาติแต่กับมาฟังคนเมาคุยกันและทะเลาะกันเสียบรรยากาศเกิดอุบัติเหตุด้วย (N= 8, 5%)

ข้อเสนอแนะภายหลังการจัดงาน ควรปรับปรุงเรื่องต่อไปนี้

1. ควรมีการณรงค์ให้มีการช่วยกันรักษาความสะอาดให้มากขึ้น (N= 116, 72.5%)

2. ควรจัดมาตรการเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด (N= 100, 62.5%)

3. นักท่องเที่ยวควรมีวินัยในการรักษาความสะอาด มีการเก็บกวาดสถานที่ให้สะอาดก่อนเดินทางกลับ (N= 64, 40%)

4. ควรมีเจ้าหน้าที่ให้บริการในช่วงที่ประชาชนเดินทางกลับบ้าน (N= 42, 26.25%)